

İnovasyon Artık Gündemlerde...

Şirin Elçi

Technopolis Türkiye Direktörü

Teknoloji Yönetim Derneği Başkanı

sirin.elci@technopolis-group.com

Her ne kadar *inovasyon* ülkemizde yeni yeni geniş kitlelerce tartışılmaya ve konuşulmaya başlanmış olsa da, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin pek çoğunun gündemlerini uzun yıllardır meşgul ediyor. Ülkemizde işletmelerin ve karar vericilerin dikkatini inovasyona çekmek kolay olmadı. Aslında 1990'ların ortalarında, Avrupa ile hemen hemen aynı zamanda Türkiye'de de konuşulmaya başlandı inovasyon. Ama asıl inovasyonu yapacak olan kesimlerin, yani firmaların konuya ilgisi yeni yeni oluşmaya başladı. İnovasyonun vaad ettiklerinden firmaların, toplumun ve ülkenin yararlanabilmesi, ancak bu ilginin konuya bir "moda" olarak yaklaşmaktan öteye gitmesiyle; bunun için de politika ve stratejilerin inovasyona odaklanması amacıyla bilinçli ve doğru adımların atılmasıyla mümkün olabilir.

İnovasyon tüm dünyanın gündeminde olmasının ardında yatan pek çok neden var. Örneğin, yapılan araştırmalar, ülkelerin belli bir süre, ihracat oranlarındaki iyiye gidiş veya iç talebin yüksekliği sayesinde büyüebildiklerini; ancak bu büyümenin uzun vadeli ve sürdürülebilir olmasının ülkenin inovasyon performansına ve bu performanstaki artışa bağlı olduğunu ortaya koyuyor. Ülkenin ve toplumun kaynaklarının ürün ve hizmete dönüştürülmesi ve bu ürün ve hizmetlerden ekonomik ve toplumsal değer yaratılması inovasyonla mümkün oluyor. Bu sayede toplum, aynı kaynaktan çok daha büyük getiriler elde ediyor.

İnovasyon Ekonomisi

İnovasyonun kalkınma ve rekabet açısından önemi anlaşıldıkça 'inovasyon ekonomisi' kavramı da çokça tartışılır oldu. Ülkelerin geleneksel ekonomilerini inovasyon ekonomisine dönüştürmedeki başarıları, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve toplumsal gelişme performanslarını belirliyor. İnovasyon ekonomisi kendini, nitelikli işgücü; bu işgücü için yüksek getiriler vadeden iş olanakları ve bu iş olanaklarını yaratan hızla büyüyen firmalar ve çok sayıda yeni kurulan işletmelerle gösterir.

Dolayısıyla, bir ülkede veya bölgede inovasyon ekonomisinin kurulması için nitelikli ve girişimci insan gücüne, yeni fikirlerin üretilmesini ve yayılmasını sağlayan bir ortama, inovasyonu destekleyen mekanizmalara ve sermayeye erişim olanaklarına ihtiyaç vardır. Burada devlet, kolaylaştırıcı ve katalizör bir rol üstlenir; insan kaynaklarına, araştırma, teknoloji geliştirme ve inovasyona yatırım yapar ve bu tür yatırımları teşvik eder. Bu tür ekonomilerde kişiler ve kuruluşlar etkin bir işbirliği ve etkileşim içindedir.

İnovasyon ekonomisinin kuralları, firmalar için rekabetin ana koşullarının belirleyecisidir. Bu yeni düzende, bilgiyi en iyi yöneten, insan kaynağını ve fikir varlığını en iyi kullanan ve sürekli olarak güçlendiren, inovasyonu tüm faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline getiren işletmeler rekabet edebilir.

İnovasyon ekonomisinde sermayenin oluşumunda girişim sermayesi yatırımcıları ve iş melekleri etkilidir. Yüksek teknoloji veya radikal inovasyon içeriğinden dolayı risk taşıyan

girişimlere ve yeni kurulan inovasyona dayalı firmalara finansman sağlanması öncelikli konuların başında gelir.

Eğitim sisteminin odağını, firmaların gereksinimine uygun niteliklerde insan gücünün yetiştirilmesi ve inovasyona dayalı girişimcilik eğitimlerinin verilmesi oluşturur. Bilginin ve insan gücünün hızlı ve etkin dolaşımı için gerekli altyapıya yatırım yapılır. Bu amaçla bilişim sistemleri altyapısı ve yüksek hızlı İnternet olanakları güçlendirilir ve yaygınlaştırılır; ulaşım ve taşımacılık olanakları yaygın ve güçlü bir altyapıyla desteklenir. Çevre ve yaşam kalitesi konuları büyük önem taşır. İnovasyon, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasında da önemli bir araç olarak kullanılır.

Bu tür ekonomilerde hükümet politikalarının temelini deregülasyon oluşturur. Ekonomik ve toplumsal kalkınma politikaları inovasyona odaklanır. Bu amaçla, vergi sistemi, teşvikler, bölgesel ve kentsel kalkınma stratejileri yeniden düzenlenir ve başarıyla uygulanır.

Türkiye’de İnovasyon

Ülkeler ve bölgeler arasındaki yarışın inovasyonla şekillendiği günümüzde Avrupa Birliği de en rekabetçi ekonomi olma hedefini güden Lizbon stratejisinin odağına inovasyonu yerleştirdi. Bu amaçla yürütülen çalışmalardan biri de Avrupa ülkelerinin inovasyon politikalarını kıyaslamak ve eğilimleri incelemek amacıyla 2000 yılında başlatılan ‘European Trend Chart on Innovation’ (TrendChart) girişimi. TrendChart kapsamında 2006 yılı için hazırladığım ‘Türkiye’nin İnovasyon Politika Eğilimleri ve Değerlendirme Raporu’ (Annual Innovation Policy Trends and Appraisal Report, Turkey) Avrupa Komisyonu tarafından geçtiğimiz ay yayımlandı.

Türkiye’nin 2006 yılı TrendChart raporu, ülkemizde inovasyonun yönetişimine ve inovasyon politikalarının gelişimine ışık tutuyor. Raporda öne çıkan konular arasında, ülkemizin inovasyon yönetişimi açısından güçlü ve zayıf yanlarının, tehdit ve fırsatlarının değerlendirilmesi geliyor. Özellikle 2004 yılından itibaren devletin bilim, teknoloji ve araştırma konularına daha fazla önem veriyor ve kaynak ayırıyor olması güçlü yanlarımızdan biri olarak kendini gösterirken, inovasyonun sadece bilim, teknoloji ve araştırmanın bir sonucu olmadığı gerçeğinden hareketle, mevcut yaklaşımın Türkiye’nin inovasyon performansını artırmak açısından yeterli olamayacağının altı çiziliyor. Bu nedenle, inovasyonun tüm devlet politikalarıyla entegre edilmesi, sadece bilim ve teknoloji politikalarıyla ilişkilendirilmemesi gerektiği vurgulanıyor.

İnovasyon yönetişimindeki diğer bir eksikliğin, konunun bölgesel boyutunun göz ardı edilmesiyle ortaya çıktığı belirtiliyor. Bölgeler arasındaki farklılıkların ve dengesizliklerin ortadan kaldırılmasında en önemli aracın inovasyon olduğu; bu nedenle de bölgesel inovasyon politikalarının tasarlanıp uygulanmasının büyük önem taşıdığı ifade ediliyor. Mersin’de başlatılan bölgesel inovasyon stratejisi hazırlık çalışmaları, bu kapsamda örnek bir girişim olarak dikkat çekiyor.

TrendChart 2006 raporunda, Türkiye’nin inovasyon performansının iyileştirilmesi için atılması önerilen diğer adımlar, özel sektörün inovasyon faaliyetlerinin artırılması, inovasyona dayalı yeni işletmelerin kurulmasının özendirilmesi, şirketlerin üniversite ve araştırma kurumları ile ve kendi aralarında yaptıkları işbirliklerinin artırılması olarak sıralanıyor. Son yıllarda Ar-Ge ve inovasyon için ayrılan devlet desteklerindeki artış ve AB Çerçeve Programları’na katılım gibi ulusal düzeyde atılan adımlar; inovasyonun milli eğitim müfredatına entegre edilmesini sağlayan Teknoloji Yönetim Derneği liderliğinde

gerçekleştirilen “Eski Köye Yeni Adet Getirin!” projesi ve Ulusal İnovasyon Girişimi gibi sivil toplum düzeyinde yürütülen çalışmalar dikkat çekici gelişmeler olarak kendini gösteriyor.

Trend Chart’ın bu yılki raporu ülkeler arasında iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve örnek alınabilecek uygulamaların belirlenmesi amacını da güdüyor. Bu amaç doğrultusunda Türkiye için esin kaynağı olabilecek programlardan bazıları şunlar: İngiltere’de üniversitelere “üçüncü görev” olarak araştırma sonuçlarının sanayi ve toplum ile paylaşılmasıyla ekonomiye döndürülmesi rolünü veren “Yüksek Öğrenim İnovasyon Fonu” ve inovasyona dayalı küçük şirketlerin kurulmasını teşvik eden “Küçük İşletme Araştırma Girişimi”; Finlandiya’da ülke için stratejik teknoloji alanlarında Ar-Ge ve inovasyonu desteklerken özel sektör-üniversite işbirliğini güçlendirmeyi hedefleyen “TEKES Teknoloji Programları” ve İsrail’de girişim sermayesi endüstrisinin yaratılmasını sağlayan Yozma Programı.

Kaynaklar:

Elçi Ş., “Annual Innovation Policy Trends and Appraisal Report, Turkey, 2005-2006”, Avrupa Komisyonu

Elçi Ş., “İnovasyon: Kalkınmanın ve Rekabetin Anahtarı”, 2006

www.focusinnovation.net